

לאסור את מעבר מצעד הדגלים בשער שכם ובסביבותיו

9 ביוני 2021

מסמך זה מוצג למען הערכה ראויה של משמעות אישורו של מעבר מצעד דגלים ברובע המוסלמי בעיר העתיקה בירושלים, דרך שער שכם ובסביבותיו.

אנו קוראים לכך לא לאשר את מעבר מצעד הדגלים בשער שכם ובסביבותיו, לא ביום ירושלים ולא בעת אחרת.

וזאת, לא בשל איומים חיצוניים אלא בשל האיום במצעד עצמו.

- I. מצעד הדגלים - מצעד של הסתה, גזענות ואלימות.....1.
- II. המשטרה לא יכולה ובכל מקרה לא מצליחה כבר שנים לאכוף את החוק במצעד.....3.
- III. ההחלטה המקצועית הראויה היא לא לאשר את מעבר המצעד בשער שכם ובסביבותיו. החלטה לאשרו הינה פוליטית ומשיקולים זרים.....3.
- IV. מניעת מעבר המצעד ברובע המוסלמי, בשער שכם ובסביבותיו – איזון ראוי.....4.
- V. חופש ההפגנה – לא כשהמפגינים מוכיחים אלימות שנה אחרי שנה.....4.

I. מצעד הדגלים - מצעד של הסתה, גזענות ואלימות

במהלך המצעד שהתקיים עד היום ביום ירושלים עוברים כ-50,000 צועדים משער שכם דרך הרובע המוסלמי אל הכותל. ברובע המוסלמי מתגוררים כ-30,000 תושבים פלסטינים והוא מהווה לב חיי הקהילה והמסחר של כלל תושבי מזרח ירושלים. כך גם שער שכם המהווה שער הכניסה לרובע המוסלמי והידוע כמרחב הציבורי המרכזי לתושבי מזרח ירושלים.

עצם מעבר המצעד ההמוני באזורים צפופים אלה הוא מעשה של אדנות, כוחניות והתגרות שמארגני המצעד ותומכיו אינם מנסים כלל להסתיר.

אם לא די בכך אופן התנהלות המצעד, השירים והקריאות הגזעניות, והביטויים הרבים של האלימות הפיזית שהמשטרה לא מצליחה ולרוב גם לא מנסה למנוע מעידים עשרת מונים על אופיו. כפי שמוכיח תיעוד רב שנים, המצעד אינו חגיגה לחופש הביטוי, אלא 'חגיגה' להסתה, לגזענות, לאלימות, ולרמיסה של זכויות התושבים ובעלי עסקים פלסטינים במסלול בו הוא עובר.

אלימות הצועדים מתועדת בצילומי וידיאו במצעדים מאז שנת 2010, והיא כוללת אלימות מילולית וקריאות המוניות של "מוות לערבים", "אידיבך אל ערב", "מוות לשמאלנים", "ייבנה המקדש/ יישרף המסגד", "תקשיבו טוב יא ערבים/ אנחנו סולחות לא רוצים/ והפזמון הוא

כבר מוכר/ שיישרף לכם הכפר", "מוחמד מת/ מוחמד מת", "נקום אחת משתי עיני מפלסטין/ ימח שמם", ועוד. ההסתה והגזענות גם מתבטאות בכיתובי חולצות, פליירים מחולקים, מדבקות המודבקות בכל מקום, ועוד.

בין התיעודים יש גם מדי שנה אלימות פיזית המתבטאת בין היתר ביריקות, דחיפות, זריקת חפצים, שימוש אלים בדגלים ועוד. הצועדים דופקים נמרצות ובחבטות על דלתות הבתים, וחנויות לא אחת מושחתות ברחוב (לרבות הכנסת דבק למנעולי החנויות, פגיעה בשלטים, מנורות, כתיבת כתובות נאצה).

בשנת 2015, אמנם דחו השופטים את עתירת עיר עמים ביחד עם יו"ר פורום "תג מאיר" נגד מעבר המצעד ברובע המוסלמי (בג"צ 3079/15), אך הם קבעו כי:

"לא בלב קל איננו נעתרים לעתירה. יש מקום לאפס סובלנות כלפי מתפרעים אלימים, מילולית או פיזית... במקרה הספציפי אין מחלוקת בין כל הצדדים לעתירה, כי אלימות מכל סוג יש למנוע וגם לאכוף כנגדה אם אירעה. לטעמנו אותה קריאה משותפת למשטרה ולרבנים מארגני התהלכה, צריך שתכלול אמירה ברורה ושאינה משתמעת לשתי פנים נגד אלימות מילולית וגזענות, לרבות "מוות לערבים" שהיא חציה ברורה של הקו האדום הפלילי, ונגד אלימות פיזית וונדליזם, לרבות קריאת אכיפה פלילית;... ייקוב לגבי כולם הדין את ההר, ואכיפה תהא במקומה באופן ברור וללא פשרה. ראוי שלכל האמור ינתן ביטוי על ידי המשטרה והמארגנים מראש גם בתקשורת ובאינטרנט, בחינת "ראו הוזהרתם". אנו מקווים כי התהלכה תעבור בשלום, ולקחים שיופקו יילמדו לשנה הבאה בקביעת המסלול."

מאז מוסיפה האלימות להתקיים בכל שנה במצעד, כפי שיעיד [תיעוד רציף שנעשה מדי שנה](#). מהתיעוד הרב המצוי בידינו, אין המדובר בקומץ או באנשים בודדים, אלא לכל הפחות במאות רבות מהם.

II. המשטרה לא יכולה ובכל מקרה לא מצליחה כבר שנים לאכוף את החוק

במצעד

רוחבו של רחוב הכניסה לרובע דרך שער שכם, רח' הגיא, אינו עולה בחלקיו הרחבים על מטרים ספורים. אין ברח' הגיא מדרכה ובחלקים ניכרים ממנו מדובר בסמטה של ממש. הכניסות לבתי התושבים ולבתי העסק צמודות ופונות לעבר עוברי האורח ברחוב. לכן, אין כל הפרדה בין המפגינים הצועדים לבין בתי התושבים, וכפי שהוכיחו השנים המשטרה אינה מצליחה לאכוף את החוק במצעד ואינה מצליחה למנוע פגיעה של הצועדים בבתים ובחנויות..

בפסק הדין שניתן בעתירת עיר עמים (בג"צ 3079/15), כבר קבע בג"ץ כי דעת השופטים אינה נוחה מכך שעל אף שנמסרו נתונים על עיכוב מתפרעים לחקירה או מעצרים בשנים עברו, לא ניתן כל מידע על הגשתם של כתבי אישום. גם הבטחה מפי מפקד המחוז דאז לשינוי לא יושמה עד היום. אל מול גילויי האלימות והגזענות במצעד ניכרת בכל שנה פסיביות השוטרים. הם אינם מטפלים לא באלימות הפיזית ולא באלימות המילולית מצד המפגינים, גם אם אירעה ממש בסמוך אליהם. לא תועד שום מקרה שבו נעצר או עוכב מי מבין המפגינים האלימים ע"י המשטרה. גם המשטרה הודתה כי לא עוכב או נעצר איש מבין המפגינים במצעדים השונים. לאחר המצעד ב-2017 הודיעה המשטרה במענה לפנייתנו כי אמנם נעצרו שני קטינים יהודים אשר קראו "מוות לערבים" וכנגד שניהם פתחה משטרת ישראל בחקירה, אך תיק אחד נסגר והשני עודנו בטיפול הפרקליטות. אחד ויחיד מבין מאות מפרי חוק.

III. ההחלטה המקצועית הראויה היא לא לאשר את מעבר המצעד בשער

שכם וסביבותיו. החלטה לאשרו הינה פוליטית ומשיקולים זרים.

בעבר (להערכתנו עד לשנת 2010) מנעה המשטרה את מעבר המצעד ברובע המוסלמי. המשטרה התנגדה למעבר מצעדים דומים ברובע המוסלמי, בין היתר בגלל תנאי השטח המיוחדים המאופיינים בסמטאות וברחובות הצרים וההפרעה ללב חיי המסחר והפעילות היומיומית של התושבים הפלסטינים, ואף עמדתה אושרה בבית המשפט בעבר. גם משהחלה המשטרה לאשר את מעבר המצעד דרך שער שכם (מאז שנת 2010 לערך) היא אישרה את מעבר המצעד דרך שער שכם של מאות בודדות מהמפגינים. אישור כניסתו של המצעד לרובע המוסלמי במאסות של היום נעשה רק מאז 2013, והוא אינו נובע משיקולים מקצועיים אלא משיקולים ולחצים פוליטיים קשים שהופעלו על המשטרה, כפי שרואים גם בימים אלה. ועדת הפנים של הכנסת, שהייתה בעבר בראשותה של חה"כ רגב, התכנסה פעמים רבות במענה ללחץ המארגנים ולהפעלת לחץ על המשטרה בעניין (ראו למשל פרוטוקול מס' 271 משיבת ועדת הפנים והגנת הסביבה בשנת 2014).

המשטרה אף 'הגדילה' לעשות בשנים האחרונות וגם השנה כאשר ימי המצעד חפפו את הימים הייחודיים ביותר של הרמדאן, בין אם היה זה היום הראשון של הרמדאן ובין אם עשרת הימים האחרונים של הרמדאן שהנם הימים הקדושים ביותר למוסלמים, וכך אף אישרה לעשות השנה בטרם שונתה קביעתה כשעה בלבד לפני תחילת המצעד, וגם אז רק בהתערבות גורמים מקצועיים נוספים.

גם בימים אלה, כניסתו של המצעד למרחב הפלסטיני בעיר העתיקה יהיו מנוגד מפורשות להכרעות מקצועיות. הלחצים הפוליטיים לאישור מסלולו הם בוטים ומפורשים והם שיקולים זרים ואין להחליט אחרת בגללם.

IV. מניעת מעבר המצעד ברובע המוסלמי, בשער שכם ובסביבותיו –

איזון ראוי

הקריאה אינה לביטולו של המצעד שכן חזקה עלינו הזכות לחופש הביטוי, אלא הדרישה להסב את המצעד למסלול שאינו מחייב חיכוך ופגיעה גסה בחיי היומיום והקהילה של תושבי מזרח ירושלים. מסלול כזה לא רק שהוא בנמצא, הוא גם ידוע ונמצא בשימוש מארגני המצעד. מסלול המצעד בשנים האחרונות נהוג בפיצול בין המינים, לפיו הנשים צועדות דרך רח' קינג ג'ורג', אגרון, יצחק קריב, שער יפו, גן הבונים, שער ציון, מעלה השלום, שער האשפות ומשם לכותל; והגברים צועדים דרך כיכר צה"ל, הצנחנים, סולטן סולימאן, שער שכם, הגיא, לכיוון הכותל.

הדרישה היא להגבלת תוואי המצעד לתוואי הראשון בלבד, כך שלא יעבור ברובע המוסלמי או יקיף את חומת העיר העתיקה מצפונה, תוך שיתוק החיים הפלסטינים במרחב זה.

הפגיעה הדרושה בזכויות התושבים והסוחרים ברובע המוסלמי אינה ראויה כשלעצמה ואינה מוצדקת בנסיבות הקיימות, במיוחד מאחר שקיימים מסלולים נוספים אפשריים להגעת המפגינים לכותל המערבי, דרך שער יפו.

V. חופש ההפגנה – לא כשהמפגינים מוכיחים אלימות שנה אחרי שנה

ככל הידוע לנו, מצעד הדגלים הנו ההפגנה היחידה בה מתבקשת הגבלתו לא בשל החשש מקהל עוין, אלא בשל אופיו הלעומתי וההתנהגות האלימה החוזרת מצד המפגינים עצמם. בעת מעבר המצעד ברובע נדרשים התושבים להתבצר בבתייהם לאור האלימות המופגנת כלפיהם, ולסגור את חנויותיהם. וכך, במקום שהמשטרה תפעל נגד אלימות הצועדים, היא נוהגת "להציע" בתוקף לסוחרים לסגור את חנויותיהם, ולפנות את הרובע מהולכי רגל תושבים או סוחרים.

סיכומם של דברים, ניתן היה להימנע מגל האלימות האחרון ככל שהייתה מתקבלת מראש החלטה מקצועית, מאוזנת, וראויה (ולא בדיעבד בשל האלימות שפרצה), כפי שראוי שתתקבל גם בכל יום אחר.

אישור מעבר המצעד האלים והמסית במרחב הפלסטיני של שער שכם וסביבותיו אינו מקצועי, אינו מכבד אינו סביר, ואינו נוהג באיזון ראוי.

לכן אנו קוראים לכם לא לאשר את מעבר מצעד הדגלים בשער שכם ובסביבותיו, לא ביום ירושלים ולא בעת אחרת. וזאת, לא בשל איומים חיצוניים אלא בשל האיום במצעד עצמו.